

Op Theo Olof konden componisten rekenen

Violist met een speelse geest

Hij had er allang recht op. Aan de in 2012 overleden violist Theo Olof is een mooie uitgave gewijd: cd's, dvd's, een biografietje met documentatie en een herdruk van zijn boekje 'Daar sta je dan'. Dit is de manier om iemand – al is het postuum – te eren die op vele manieren de klassieke muziek toegankelijk maakte. Dat was lang voordat populaire tv-presentatoren over elkaar heen buitelden om dit met dezelfde of andere anekdotes te proberen.

Door Aad van der Ven

Mengelberg, Brouwenstijn, Haitink, Krebbers en vele anderen passeerden, alleen of groepsgewijs. De platenindustrie, respectievelijk op vinyl en cd, heeft in de afgelopen halve eeuw opnamen van een groot aantal Nederlandse musici in de klassieke sector opgepoetst en weer in roulatie gebracht. Belangrijk was vooral de Philips-serie 'Dutch Masters' uit 1997, bestaande uit 27 cd's, gewijd aan oudere prominenten, maar ook jongeren als Jaap van Zweden en Isabelle van Keulen. Wie ontbrak was Theo Olof. Dat wekt op het eerste gezicht verbazing, gezien diens populariteit. Maar Olof was geen Philips-artiest. Hij maakte sowieso bijna geen opnamen voor het commerciële circuit.

Populair was de in oktober 2012 overleden violist mede – of misschien wel vooral – als initiator van de klassieke radiozender Hilversum 4 (nu Radio 4), als schrijver van montere krantenstukjes en als presentator van televisieprogramma's over muziek. Olijkheid ging vaak over in oubolligheid. Reinbert de Leeuw riep ooit dat Theo Olof alles in het muziekleven vertegenwoordigt waaraan hij een hekel heeft. Maar daar trok Olof zich weinig van aan. Vrijheid blijheid was zijn devies.

Loopbaan

Hij was elf toen hij met het Concertgebouworkest onder leiding van Bruno Walter optrad. Meniggeen voorspelde hem een grote internationale carrière. Maar die zat er niet in. Wel

een respectabele muzikale loopbaan in Nederland, als speler maar vooral ook als docent en concertmeester in het Residentie Orkest en Concertgebouworkest naast zijn vriend en collega Herman Krebbers. Plus als mediapersoonlijkheid. Er is wel gezegd dat de in 1924 in Bonn geboren violist een grotere carrière had gemaakt wanneer hij zijn talent niet zo had versnipperd. Of dat een plausibele redering is, valt te beoordelen aan de hand van de nu verschenen opnamen uit de periode 1959-1987. Het zijn voornamelijk radioregistraties die cd-producer Okke Dijkhuizen heeft opgedoken. Aan de selectie op cd – twaalf werken voor viool en orkest plus vijf met pianobegeleiding van Janine Dacosta en Daniel Wayenberg – voegde Dijkhuizen twee dvd's toe: een registratie van het Vioolconcert van Brahms uit 1980 en een tweetal documentaires.



Theo Olof, 1981. ▶ Foto: Steye Raviez

Pistool

Dat 20^{ste}-eeuwse Nederlandse componisten in deze uitgave de boven-tonen voeren is geen toeval. Zij konden altijd op Theo Olof rekenen. Talrijke nieuwe stukken heeft hij geïntroduceerd. Zo horen we hier vioolconcerten van Hans Henkemans, Ton de Leeuw, Hans Kox, Henk Badings, Lex van Delden en Tristan Keuris, plus het meer geavanceerde 'Quaterni II' van Jan van Vlijmen.

Men moet vandaag de dag een orkestdirecteur wel een pistool op het hoofd zetten om hem een van deze werken te laten programmeren. Dit laatste is trouwens niet helemaal onbegrijpelijk. Want dat met deze composities een wereld vol onvermoede schoonheid wordt ontsloten, valt moeilijk staande te houden. Een allegro reikt in de Nederlandse muziek nu eenmaal in de meeste gevallen niet veel verder dan parmantig gedribbel, een adagio blijft vaak stranden in stramme gebaren die expressiviteit veinzen. Enkele van de werken behoren bovendien niet tot het beste van wat de onderhavige componisten te bieden hebben. Dat geldt in het bijzonder voor het bloedeloze concert van Willem Pijper. Een paar maten van de vioolconcerten van Benjamin Britten en Karl Amadeus Hartmann, ook in deze selectie opgenomen, zeggen meer dan de hele stapel Nederlandse muziek die hier wordt opgedist (misschien met uitzondering van Ton de Leeuw en Hans Henkemans).

Daarbij komt dat Theo Olof met al zijn toewijding toch een vertolker met begrensd mogelijkheden was. Hij kon met zijn gedistingeerde expressie en gevoileerde toon heel indringend spelen, zoals in Hartmanns aangrijpende 'Concerto funèbre' en in het Vioolconcert van Brahms (toegevoegd als bonus-dvd). Maar vaak gooide zijn intonatie roet in het eten, terwijl zijn strijkstok in dubbelgrepen af en toe veranderde in een schuurspons (Kox, Britten).

In de meeste concerten werkt hij hier samen met het Radio Filharmonisch Orkest of het Concertgebouworkest. De Amsterdamse musici maken onder leiding van Kirill Kondrasjin een diepe indruk in het bovendien anno 1977 spectaculair opgenomen Vioolconcert van Britten. Dat Theo Olof de bijzondere kwaliteit van dit werk eerder dan anderen onderkende en het in ons land introduceerde, typeert een musicus wiens speelse geest voortdurend in beweging was.

'Theo Olof – Violist' – 5 cd's, 2 dvd's + boekje 'Daar sta je dan opnieuw'. DOC 201 301. Meer informatie: www.docmuziekproductie.nl